

Kielisuihkutusta Jyväskylän kaupungissa vuodesta 2010

Pia Bärlund

Jyväskylän kaupungissa on tarjottu alakouluikäisille lapsille kielisuihkutusta vuodesta 2010. Toiminta sai alkunsa, kun saksan kielen asemasta kielivalinnoissa huolestuneet muutamat opettajat istuivat alas pohtimaan, kuinka lapset saataisiin innostumaan taas saksan kielestä. Tässä artikkelissa kerrotaan, kuinka Jyväskylän kaupungin ja Jyväskylän yliopiston kielten laitoksen ja opettajankoulutuslaitoksen yhteistyö on laajentunut kahdessa vuodessa koululaisten iltapäivätoiminnasta päiväkoteihin sekä tulevaisuudessa maakuntiin. Artikkelissa pohditaan ensiksi, mitä kielisuihkutus on, minkä jälkeen syvennytään Jyväskylän malliin. Lopuksi perehdytään opiskelijoiden ja päiväkodin henkilökunnan mietteisiin kielisuihkutuksesta.

Mitä kielisuihkutus oikein on?

Kielisuihkutukseksi mielletään yleensä vieraalla kielellä pidettävät lyhyet tuokiot. Se eroaakin kielikylypytoiminnasta nimenomaan lyhytkestoisuudellaan, mutta myös monikielisyydellä. Kielikylypytoiminta tapahtuu yhdellä kielellä, kun taas kielisuihkutuksessa on käytössä sekä vieras kieli että suomen kieli. *Ihanteellisinta kielisuihkutus on silloin, kun se on lapsen kannalta huomaamatonta toimintaa ja sitä annetaan arkisten askareiden yhteydessä.* Kielisuihkutusta voidaan yhdistää kouluissa aamuisiin tervehdyksiin ja kuulumisten kertomiseen ts. sellaiseen *toimintaan, joka tapahtuu säännöllisesti ja päivittäin.* Kielisuihkutus on ajasta ja paikasta riippumatonta toimintaa eikä ole välttämätöntä, että kielisuihkutusta antaa vieraiden kielten aineenopettaja; Kielisuihkutusta voi antaa kuka tahansa monikielinen ihminen. Toiminnalla edistetään lasten tutustumista vieraisiin kulttuureihin laulun, leikin ja yhteisen tekemisen kautta (OPH 2011; OPH 2010).

Kielisuihkutus terminä on noussut esiin laajamittaisesti opetushenkilöstön parissa valtakunnallisen Kielitivoli-hankkeen kautta. Toimintaa on toteutettu Kielitivoli-hankeeseen osallistuneilla paikkakunnilla usean eri nimikkeen alla esim. Turun Kielireppu tai Saarijärven kielisuihkutus (Riihinen 2010; Kuutti 2010; Tuokko, Takala, Koikkalainen & Mustaparta 2012). Tässä hankkeessa kielisuihkutuksen tavoitteena on ollut saada lapsi innostumaan vieraista kielistä niin paljon, että hän valitsee myöhemmässä vaiheessa valinnaisaineeksi (A2) jonkun kielivalikoimaan kuuluvista kielistä. Jyväskylän tavasta toteuttaa kielisuihkutusta on valmistumassa parhaillaan Johanna Pynnösen saksan kielen ja kulttuurin oppiaineeseen pro gradu -tutkimus. Myös Tiia-Riina Melan (2012) pro gradu -työ ruotsin kieleen on valmistunut. Muutamia muitakin pro gradu -töitä on työn alla Jyväskylän yliopistossa kielisuihkutuksiin liittyen. Opiskelijoiden tekemiin pienimuotoisiin tutkielmiin pohjaten voin kuitenkin todeta, että kielisuihkutuksen aikana lapset oppivat tunnistamaan noin 60–80 sanaa kymmenen tunnin jälkeen. Kielisuihkutuksen aikana lapset imevät vieraita

kieliä kuin pesusienet (Kuutti 2010).

Osa lapsista suorastaan janoi oppia uutta eikä heidän motivoimisensa ollut vaikeaa. Oli ilo kuulla viikkojen kuluessa, että osa lapsista tuli päiväkotiin kyseisenä päivänä pelkästään kielisuihkutuksen takia. (Kaisa Eirtola, harjoitteluraportti 2012.)

Kielisuihkutuksen vaikutuksesta kielivalintoihin ei ole vielä tutkimus- tai tilastotietoa saatavilla. Jyväskylän kaupungissa ei kuitenkaan näillä alueilla, joissa kesällä 2010 tarjottiin kielisuihkutusta, ollut positiivista vaikutusta kielivalintoihin.

Kielisuihkutukseen liittyy myös olennaisesti vieraan kulttuurin tuntemus. Kielisuihkutuksen aikana voidaan helposti opettaa lapsille toisten kulttuurien suvaitsevuuksia ja erilaisia tapoja tai monikieliset lapset voivat opettaa suihkuttelijalle oman kulttuurinsa tapoja ja sanoja (Kuutti 2010). Jyväskylän kaupungissa opiskelijat ovat todenneet ruokakulttuurin yksinkertaisimmaksi tavaksi lähestyä vierasta kieltä. Ruotsinkielen kielisuihkutuksessa on hyödynnetty maamme omaa kielivarantoa, joka on jokapäiväisessä elämässämme läsnä; Kaksikieliset elintarvikepakkaukset toimivat huomaamattomasti oppimateriaalina. Ranskan kielen opiskelijat ovat taas sivistäneet lapsia maailman kansalaisiksi ranskalaisilla pöytätaivoilla.

Kielisuihkutus onkin helpointa aloittaa lapsille jo tutuilla leikeillä ja lauluilla. Tällöin leikkien säännöt sekä laulujen sävelet ovat tuttuja. Suosituksi on myös muodostunut mölkyn pelaaminen sekä lapsille tutut hedelmäsalaatti, väripeli ja kuka pelkää mustaa miestä. Yksinkertaiset ulkoleikit toimivat myös kielisuihkutuksessa huomaamattomasti ja hyvin. Kielisuihkutusta voidaan antaa esimerkiksi silloin, kun lapselle annetaan vauhtia keinussa. Tällöin voidaan laskea toistuvasti vieraalla kielellä yhdestä kymmeneen. Jokainen kielisuihkuttelija voi suihkuttaa vieraalla kielellä hänelle hallussa olevin kyvyin ja opetusmenetelmin. Kaikkien ei siis tarvitse osata laulaa tai leikkiä.

Jyväskylän malli

Kielisuihkutus, joka kuuluu osana Jyväskylän kaupungin Kielitivoli-hankkeeseen, sai alkunsa kesällä 2010 kesäjälkkärissä, koululaisten kesäkerhossa. Tässä vaiheessa on syytä todeta, että jälkkärin etymologia ei tule sanasta ”jälki-istunto” vaan ”jälkiruoka”. Koululaisille tarjotaan siis koulun jälkeen ”jälkiruokaa”, mukavaa toimintaa. Tarkoituksena oli suunnitella vierailu kielillä annettavaa toimintaa, joka tavoittaisi mahdollisimman laajasti koululaisia. Kesäjälkkäri koettiin parhaaksi vaihtoehdoksi, sillä sen toimintaan osallistuu vuosittain heterogeeninen joukko lapsia, myös sellaisia, jotka eivät kuulu nk. stereotyyppisiin vieraiden kielten valitsijoihin. Edellä mainittu toiminta pohjautuu myös perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteissa asetettuihin arvoihin ja tavoitteisiin: lasten tasa-arvo ja monikulttuurisuuden hyväksyminen. Aamu- ja iltapäivätoiminnan tavoitteena on myös ohjata lapsia kasvamaan ja elämään kansainvälistyvissä maailmassa. (OPH 2011.) Kielisuihkutus tukee näitä koululaisten aamu ja iltapäivätoiminnassa asetettuja tavoitteita.

Toiminnan aloittamisen mahdollisti Jyväskylän yliopiston kielten laitoksen opiskelijoilleen tarjoama syventäviin opintoihin kuuluva projektityökurssi. Kyseinen kurssi paikkasi myös sitä vajetta, joka aineenopettajaksi opiskelevien harjoitteluun jäi, sillä nyt opiskelijoilla oli mahdollisuus päästä tutustumaan viikon ajan aivan pienimpiin alakoulun oppijoihin ja heidän maailmankuvaansa. Kurssin rakentui siten, että opiskelijat työskentelivät viikon kesäjälkkärissä suunnitellen ja toteuttaen 1.–3.-luokkalaisten koululaisille suunnattua toimintaa. Toiminta aloitettiin kolmella kielellä (saksa, ruotsi ja ranska) ja sitä tarjottiin kuukauden ajan sekä kaupungin omissa että yksityisten palveluntuottajien toimipisteissä. Näin ollen kesäjälkkäriin osallistuneet lapset saivat kielisuihkutusta kuukauden ajan 2–3 tuntia päivässä (ks. myös Kallonen 2011).

Kesäjälkkärin jälkeen toiminta laajeni syksyllä 2010 koskemaan myös Jyväskylän yliopiston

opettajankoulutuslaitoksen aineenopettajan pedagogisia aineopintoja. 16 opiskelijaa suoritti syyskuun 2010 ja maaliskuun 2011 välisenä aikana soveltavan ohjatun harjoittelun (ent. kenttäharjoittelu) kielisuihkuttamalla lapsia jälkkäreissä ja esikouluissa. Myös kielivalikoima laajeni kolmesta kielestä kuuteen kieleen (saksa, ranska, espanja, venäjä, ruotsi ja englanti). Sama kaava toistui myös keväällä 2012, jolloin 13 opiskelijaa kielisuihkutti lapsia pääosin esiopetusryhmissä, mutta myös jälkkärissä. Myös tulevaisuudessa kielisuihkutusta tarjotaan osana soveltavaa ohjattua opetusharjoittelua.

Nyt kesällä 2012 kielisuihkuksella järjestetään sen alkuperäisessä muodossa viimeisen kerran. Tällä kertaa mukana on myös liikuntatieteiden opiskelija ja kielisuihkuksella on laajentunut yli perinteisten ainerajojen. Toiminta ei ole enää kokeilua, vaan sen ympärille on syntynyt oma syventävien opintojen kurssi ”Varhainen kielenoppiminen ja opettaminen” Jyväskylän yliopiston kielten laitokselle. Kielitivolin aikainen hanke on vakiintunut pysyväksi toiminnaksi ja osaksi vieraiden kielten aineenopettajaksi valmistuvien opintoja. Jyväskylän malli ei siis palvele vain Jyväskylän kaupungin omia intressejä, vaan sillä tavoitellaan valtakunnallisesti pitkäaikaista vaikutusta.

Kielisuihkuksen hyödyt jälkkäritoiminnassa

Jälkkäritoiminnassa järjestetään lapsille erilaisia teemapäiviä ja -kokonaisuuksia. Kielisuihkuksella on siis ollut luonnollinen osa muuta toimintaa. Toiminta eroaa siinä mielessä koulujen kerhotoiminnasta, että jälkkäriä ei mielletä koulumaiseksi toiminnaksi. Kielikerhoihin osallistuvat perinteisesti ne lapset, jotka ovat kiinnostuneet kielistä, kun taas jälkkäritoimintaan osallistuvat kaikki ne lapset, jotka eivät mene koulun jälkeen suoraan kotiin. *Näin ollen kielisuihkuksella tavoitetaan myös sellaiset lapset, jotka eivät muutoin osallistuisi kielikerhoihin.* Kesäjälkkäreitä järjestetään yleensä yhdessä toimipisteessä kaupunginosaa kohden. Kesäjälkkäriin osallistuvat siis useiden koulujen oppilaat. Kun kielisuihkuksella jälkkärissä on mukavaa, leviävät mukavat kokemukset lasten puskaradion kautta myös niiden pariin, jotka eivät ole osallistuneet toimintaan. ”Kielisuihkuksella tavoitellaankin positiivisen muistin jäljen jättämistä lasten aivoihin ja sen myötä kasvavia kielivalintoja myöhemmässä vaiheessa” (Kuutti 2010).

Vaikka suihkutustiloina toimivat luokkahuoneet, eivät lapset kokeneet suihkutushetkiä koulutuntimaisiksi. Osasyynä tähän voi tietysti olla sekin, että he olivat joka tapauksessa jo päässeet koulusta kotiin ja olivat siirtyneet iltapäiväkerhoon, jonka tiloissa toimi myös luokkahuone, mutta jossa opetuksen sijasta tehtiin kaikennäköistä harrastepuuhaa. (Heidi Ripatti, harjoitteluraportti 2012.)

Opiskelijoiden ja päiväkodin henkilökunnan ja lasten kokemaa

Kokemukset kielisuihkuksella ovat olleet pääosin pelkästään positiivisia. Kun olen kohdannut opiskelijat ennen kielisuihkutusta, joitakin on arveluttanut se, osaavatko he olla niinkin pienten lasten kanssa kuin esiopetusikäiset ja jälkkäriläiset. Hyppy lukion kielten tunnilta opetusharjoittelusta suoraan päiväkotiin voi olla toisille suurempi kuin toisille, mutta sitäkin opettavaisempi. Kielisuihkuksella jälkeen on harjoitteluraporteissa lukenut useimmiten seuraavanlaisia lauseita: ”opin antamaan harjoittelun aikana selkeitä ohjeita lapsille” tai ”on hyvä olla suunnitelma, mutta vielä parempi on osata poiketa suunnitelmasta, kun se ei toimi ollenkaan”. Myös ryhmänhallintataidot ovat saaneet uusia ulottuvuuksia pienempien lasten kanssa työskenneltäessä. Toiset harjoittelijat ovat huomanneet ilokseen viihtyväänsä pienempien lasten kanssa, kun taas muutamat ovat huomanneet, että melu ja tottelemattomuus ovat sietämättömiä.

Rakentavana palautteena on varsinkin päiväkodeista kuulunut, että opetusharjoittelijoiden tunnit ovat aluksi liian koulumaisia ja jäykkiä. Toiminnallisuus onkin tärkeä osa kieltä opetettaessa (Karvonen 2009). Seuraavat sitaatit eivät liity yllä olevaan saatuun palautteeseen, mutta kertovat opiskelijoiden huomioista liittyen kieltenopetukseen esikouluikäisille lapsille.

Ensimmäisten kielisuihkutusten jälkeen huomasin, että olipa teema mikä hyvänsä, toiminnallisuus on tärkein lähtökohta kun kieltä

opetetaan lapsille (Mirjami Tahkola, harjoitteluraportti 2012).

Oma ryhmäni villiintyi todella paljon silloin, kun käytössä oli pelkästään kinesteettisiä leikkejä kuten pantomiimia ja eläinten matkimista. Parhaiten onnistuivatkin sellaiset opetuskerrat, jolloin käytössä oli mahdollisimman monipuolisesti erityyppisiä pelejä ja leikkejä, osa rauhallisempia ja osa toiminnallisempia. (Kaisa Eirtola, harjoitteluraportti 2012.)

Päiväkodin henkilökunnalta saadun palautteen mukaan päiväkodeissa toivotaan kielisuihikutustoiminnan jatkuvan tulevinakin vuosina. Opiskelijat ovat myös kertoneet, että henkilökunta harjoitteli lasten kanssa keskellä viikkoakin kielisuihikutuksessa opittuja asioita. Kahden vuoden aikana olen saanut pelkästään yhden negatiivisen palautteen, jossa eräs äiti väitti toimintaa laittomaksi. Kesällä 2011 myös englanninkielisellä CLIL-luokalla olevat kesäjälkkäriolivat olivat haluttomia kielisuihikutukseen englannin kielellä, sillä toiminta muistutti heitä liiaksi formaalista koulumaailmasta. Kun toiminnan suuntaa muutettiin enemmän nonformaaliksi, valitukset loppuivat. Ilman epäonnistumisia on kuitenkin vaikeata kehittää toimintaa, joten olemme kiitollisina ottaneet palautetta vastaan.

Eräs pieni viisivuotias tyttö kertoi minulle halunneensa kovasti tänä keväänä venäjän suihkutukseen, mutta häntä ei iän puolesta huolitettu. Toivottavasti hän pääsee suihkutukseen vuoden päästä. Tämä pieni toive rohkaisee avoimella asenteellaan jatkamaan kielisuihikutusta tulevaisuudessakin.

Suihkutusta pitäisi ehdottomasti tehdä niin paljon kuin mahdollista, sillä lasten intoa ja luonnollista uteliaisuutta vieraita kieliä kohtaan tulisi ruokkia kaikin mahdollisin eväin (Titta Tiusanen, harjoitteluraportti 2012).

Olen sitä mieltä, että lapsia kiinnostavat vieraat kielet ja kulttuurit, kunhan vain me aikuiset osaisimme opettaa niitä oikein. Myös toiminnallisuuteen perustuva opetus on erittäin tärkeä kokemus aineenopettajaksi opiskeleville, sillä on aivan eri asia opettaa oppijoita, jotka osaavat jo lukea, kuin lapsia, joilla lukutaitoa ei vielä ole (ks. myös OPH 2010).

Itse opin paljon opettamisesta ilman oppikirjaa sekä erilaisten materiaalien ja pelien suunnittelusta. Tämä oli myös ensimmäinen opetusryhmäni, joka aloitti opiskelun ihan alusta, joten oli mielenkiintoista miettiä, mistä ja miten lähteä liikkeelle uuden kielen opetuksessa. Kynnys ajatuksesta opettaa ilman oppikirjaa laski harjoittelun aikana. (Kaisa Eirtola, harjoitteluraportti 2012.)

Kuten Perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteissa sanotaan, ”eri kulttuureihin tutustumalla voidaan monipuolistaa toimintaa, lisätä ymmärrystä ja vähentää ennakkoluuloja sekä rikastuttaa yhdessäoloa” (Opetushallitus 2011). Kielisuihutus vastaa edellä mainittuihin tavoitteisiin helposti toteutettavalla tavalla. Jyväskylän mallin mukaan toteutettuna tämä on tarjonnut niin lapsille kuin opiskelijoille mahdollisuuden uuden oppimiseen ja oman maailmankatsomuksen laajentumiseen.

Kirjoittaja toimii Jyväskylän kaupungin Opetuspalveluissa suunnittelijana. Hän on koordinoanut kaupungin omaa vieraiden kielten perusopetuksen kehittämishanketta (Kielitivoli I). Bärlund koordinoi myös Keski-Suomen ja Pohjanmaan alueverkostoa (Kielitivoli II). Alueverkoston tavoitteena on edistää Kielitivoli I -hankkeen aikana hyväksi koettujen toimintatapojen leviämistä myös muihin Kielitivoli I -hankkeen kuntiin.

Lähteet:

Kallonen, Eva 2011. Ei tehdä tästä nyt numeroo. Kielisuihutus osana varhaista kielenoppimista. Verkkolehdestä: *Kieli, koulutus ja yhteiskunta maaliskuu 2011*. <http://www.kieliverkosto.fi/article/ei-tehdasta-nyt-numeroo-kielisuihutus-osana-varhaista-kielenoppimista/> [3.5.2012]

Karvonen, Pirkko 2009. *Tarinan kertojat – iloa ja leikkiä kieleen, liikkumiseen ja laskemiseen*. Erialaisten oppijoiden liitto. Jyväskylä: Gummerus.

Kuutti, Niina 2010. Kielisuihkutus – kielimaistiaisia suomalaisen kielivarainnon monipuolistamiseksi. Verkkolehdestä: *Kieli, koulutus ja yhteiskunta elokuu 2010*. <http://www.kieliverkosto.fi/article/kielisuihkutus-kielimaistiaisia-lapsille-suomalaisen-kielivarannon-monipuolistamiseksi/> [3.5.2012]

Mela, Tiia-Riina 2012. *Språkdusch - till nytta eller nöje?: en fallstudie av sex daghemsbarn i svenskspråkig språkdusch*. Jyväskylän yliopisto.
<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/37682/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201204081520.pdf?sequence=1> [22.4.2012]

Opetushallitus 2010. *Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2010*. Määräykset ja ohjeet 2010:27. Juvenes Print – Tampereen Yliopistopaino Oy.
http://www.oph.fi/download/131115_Esiopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2010.pdf [5.5.2012]

Opetushallitus 2011. *Perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteet*. Juvenes Print – Tampereen Yliopistopaino Oy.
http://www.oph.fi/download/131412_po_aamu_ja_iltapaivatoiminnan_perusteet_2011.pdf [5.5.2012]

Pynnönen, Johanna 2010. Maistiaisia saksan kielellä leikkien ja laulaen – kielisuihkutusta Jyskässä. Verkkolehdestä: *Kieli, koulutus ja yhteiskunta toukokuu 2010*. <http://www.kieliverkosto.fi/article/maistiaisia-saksan-kielella-leikkien-ja-laulaen-kielisuihkutusta-jyskassa/> [3.5.2012]

Riihinen, Inkeri 2010. Pienestä pitäen vieraiden kielten makuun. Verkkolehdestä: *Kieli, koulutus ja yhteiskunta maaliskuu 2010*. <http://www.kieliverkosto.fi/article/pienesta-pitaen-vieraiden-kielten-makuun/>

Tuokko Eeva, Takala Sauli, Koikkalainen Päivikki & Mustaparta Anna-Kaisa 2012. *Kielitivoli! Peruskoulun vieraiden kielten opetuksen kehittämishankkeessa 2009–2011 koettua: tuloksia ja toimintatapoja*. Opetushallituksen raportit ja selvitykset 2012:1. http://www.oph.fi/www.oph.fi/julkaisut/2012/kielitivoli_! [3.5.2012]